

JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN

ARTIFICIELL INTELLIGENS OCH JÄMSTÄLLDHET

En dialog om jämställdhetspolitikens genomförande i och med statliga myndigheters pågående eller kommande AI-resa

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, 2020

Dnr: ALLM 2020/236

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Sara Nilsson

E-post: sara.nilsson@jamy.se

INNEHÅLL

VAD HAR ARTIFICIELL INTELLIGENS MED JÄMSTÄLLDHET ATT GÖRA?	4
DIALOGENS DELTAGARE	5
JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN OCH SVERIGES JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK	8
GENDER BIAS OCH AI	11
Olika typer av bias	12
AI OCH DEN STATLIGA VÄRDEGRUNDEN	15
EXEMPEL: AI OCH JÄMSTÄLLDHET PÅ FÖRSÄKRINGSKASSAN	18
EXEMPEL: DATALABBET	20
EXEMPEL FRÅN STARTA ER AI-RESA	22
KAN AI GÖRA JÄMSTÄLLDHET?	24

VAD HAR ARTIFICIELL INTELLIGENS (AI) MED JÄMSTÄLLDHET ATT GÖRA?

Jämställdhetsmyndigheten ska bidra till en strategisk, sammanhållen och hållbar styrning och ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Vårt uppdrag är att ge stöd till statliga myndigheter så att deras kärnuppdrag bidrar till de jämställdhetspolitiska delmålen. När ny teknologi som AI börjar användas mer och mer vill vi därför bidra till att undersöka om det finns risker för att det ger negativa effekter på den jämställdhetspolitiska utvecklingen. Jämställdhetsmyndigheten vill genom samverkan bidra till ökad kunskap och nya insikter för att minska risken för att ojämställdhet skapas när vi använder digitala verktyg.

Artificiell Intelligens (AI) används i allt större utsträckning inom svensk offentlig förvaltning. Vad får det för konsekvenser för invånarna?

När statliga myndigheter ska effektivisera eller på andra sätt förbättra sin verksamhet med hjälp av digitala verktyg behöver samma värden som tidigare styra förvaltningen. Den statliga värdegrunden måste följa med in i den digitaliserade och automatiserade offentliga verksamheten. Genom att utgå från den statliga värdegrunden när AI ska implementeras bidrar statliga myndigheter till att främja jämställdhetspolitikens genomförande.

Jämställdhetsmyndigheten har sedan våren 2019 fört en dialog med olika statliga myndigheter om hur AI kan bidra till en hållbar samhällsutveckling. Delar av innehållet i dessa samtal lyftes under ett dialogmöte där ett stort antal myndigheter bjöds in till den 18 juni 2020. Detta är en sammanställning av det som sades.

DIALOGENS DELTAGARE

SOPHIA IVARSSON, PROGRAMANSVARIG FÖR GENUS OCH MÅNGFALD FÖR INNOVATION, VINNOVA

Vinnova är Sveriges innovationsmyndighet. De har som uppdrag är att stärka Sveriges innovationsförmåga och bidra till en hållbar tillväxt. Myndigheten utgår från de mål för hållbar utveckling som FN antagit i Agenda 2030. VINNOVA identifierar utvecklingsområden där satsningar kan göra skillnad och skapar möjligheter och drivkrafter för organisationer att arbeta tillsammans för att möta viktiga samhällsutmaningar. Där är artificiell intelligens ett område.

KRISTINA ALTHOFF, STRATEG, STATSKONTORET

Statskontoret är myndigheten för effektiv statsförvaltning. De är experter på ledning, styrning och organisering samt bidrar till att effektivisera och utveckla statliga verksamheter genom analys och utvärdering. Statskontoret bidrar till förvaltningspolitikens utveckling genom att bland annat analysera trender och utvecklingstendenser, sammanställa kunskapsunderlag och anordna seminarier. De främjar och samordnar arbetet för en god förvaltningskultur i staten.

SVENNE JUNKER, UTREDARE/PROJEKTLEDARE, EKONOMISTYRNINGSVERKET

Ekonomistyrningsverket (ESV) är en central förvaltningsmyndighet under Finansdepartementet vars vision är ett rikare Sverige. ESV utvecklar den ekonomiska styrningen för statliga myndigheter samt gör analyser och prognoser för statens ekonomi. De utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av statlig verksamhet, ger Regeringskansliet och myndigheterna expertstöd att utveckla en ändamålsenlig ekonomisk styrning, bidrar till att de budgetpolitiska målen uppfylls och bidrar till en korrekt hantering av Sveriges EU-medel.

ÅSA TROTZIG, SAMORDNARE JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING, FÖRSÄKRINGSKASSAN

Försäkringskassans uppdrag är att besluta om och betala ut en stor del av de förmåner som ingår i socialförsäkringen. Den svenska socialförsäkringen omfattar i stort sett alla som bor eller arbetar i Sverige. Försäkringen är en viktig del av de offentliga trygghetssystemen och har stor betydelse, inte bara för enskilda, hushåll och företag, utan för hela samhällsekonomin.

CLARA LEANDERSSON, MANAGEMENTKONSULT OCH HECTOR CATASÚS, MANAGEMENTKONSULT, RAMBOLL.

Ramboll är en samhällsrådgivare som analyserar de företag som fått finansiering genom Vinnovas satsning ”Starta er AI-resa” för små- och medelstora företag som vill komma igång med sitt AI-arbete. Satsningen är en del i det regeringsuppdrag som handlar om att undersöka hur Sverige kan påskynda innovationsarbetet inom AI. Uppdraget genomförs i samarbete med forskningsinstitutet RISE och företaget Aiwizo. Clara och Hector har också genomfört en studie om AI som verktyg för att nå de jämställdhetspolitiska målen på uppdrag av Vinnova. Studien publiceras under hösten 2020.

JENNIE K LARSSON, UTREDNINGSSEKRETERARE, KOMMISSIONEN FÖR JÄMSTÄLLDA LIVSINKOMSTER

Kommissionen för jämställda livsinkomster har i uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män. Kommissionen ska främst lämna förslag på åtgärder som bidrar till att främja jämställda löner, jämställda livsinkomster, en jämställd fördelning av det offentligas stödåtgärder till kvinnor och män samt jämställda arbetsplatser. Kommissionen ska också verka för en bred diskussion i samhället och sprida kunskap om hur ekonomisk jämställdhet och jämställda livsinkomster kan främjas.

FRÅN JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN DELTOG:

SARA NILSSON

Senior utredare Jämställdhetsmyndigheten. Arbetar med stöd och samordning i arbetet med jämställdhetsintegrering hos statliga myndigheter med fokus på hållbar utveckling. Fångade upp behovet av att prata om AI och dess påverkan på jämställdhetspolitikens utveckling vid ett möte med andra statliga myndigheter.

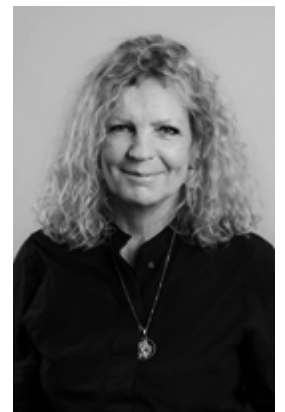
JAKOB LINDAHL

Jakob Lindahl är senior utredare på Jämställdhetsmyndighet och avdelningen för analys och uppföljning. Jakob arbetar med jämställdhetsmyndighetens system för uppföljning och analys av de jämställdhetspolitiska målen med särskilt fokus på delmålen jämställd utbildning och makt och inflytande. Jakob och Sara Nilsson genomförde kontinuerliga dialoger med ett par statliga förvaltningsmyndigheter och ett statligt läroverk inför dialogen som denna sammanställning avser.

CARINA ABRÉU

Chef för avdelningen Stöd och samordning.
Deltog i generaldirektörens ställe.

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETEN OCH SVERIGES JÄMSTÄLLDHETSPOLITIK

Jämställdhetsmyndighetens övergripande uppdrag är att säkerställa att regeringens jämställdhetspolitiska prioriteringar får genomslag genom att bidra till ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken.

Genom samverkan med andra statliga myndigheter, kommuner, regioner, det civila samhället och näringslivet så ska Jämställdhetsmyndigheten samordna, följa upp och på olika sätt ge stöd inom jämställdhetens prioriterade områden.

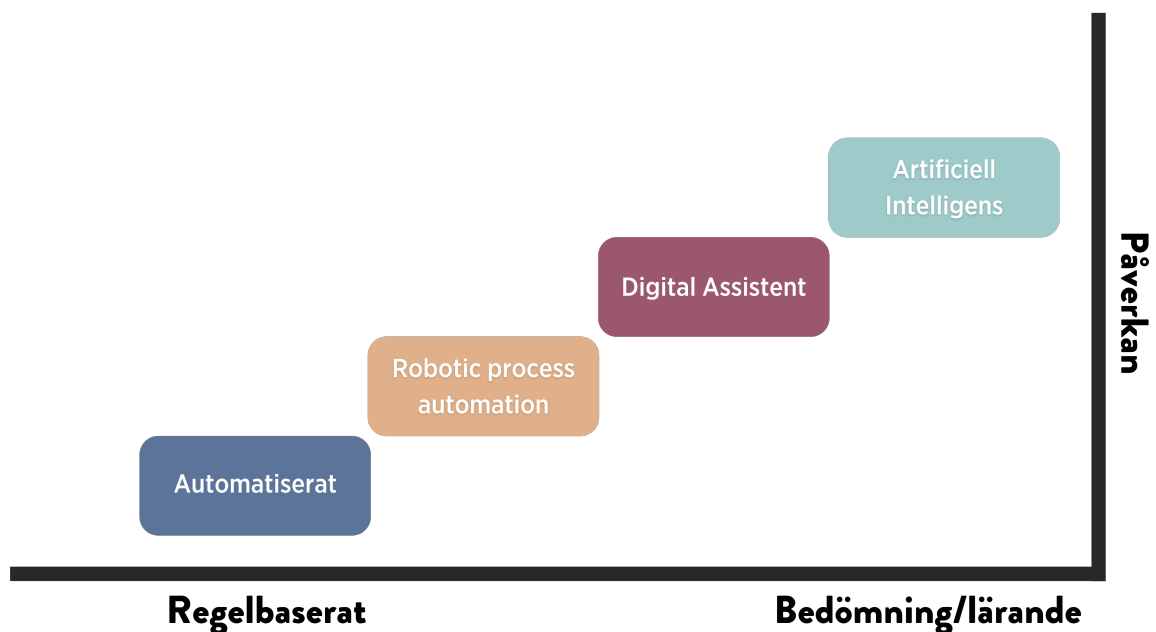
Sveriges jämställdhetspolitik har sex delmål som anger fokus och inriktning för jämställdhetspolitiken.

- 1. En jämn fördelning av makt och inflytande.** Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattande.
- 2. Ekonomisk jämställdhet.** Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- 3. Jämställd utbildning.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
- 4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.** Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
- 5. Jämställd hälsa.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma förutsättning för en god hälsa och erbjudas vård och omsorg på lika villkor.
- 6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

VAD ÄR ARTIFICIELL INTELLIGENS?

Artificiell intelligens (AI) är ett självständigt system som kan dra lärdomar från sina egna erfarenheter. AI är en del av digitalisering, men måste alltid föregås av automatisering som är det första nödvändiga steget för att komma till AI-stadiet.

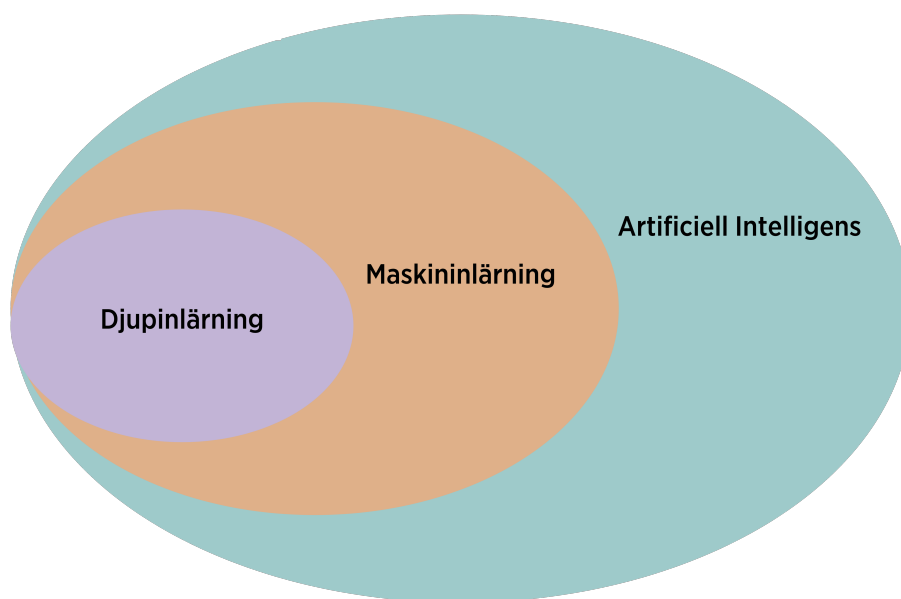

”Det är lätt att förledas och tro att man kan gå direkt på en AI-lösning. Men det är som att förvänta sig att ett barn ska kunna hoppa över krypstadiet och kunna gå på en gång.”

– Meritmind 2020

Ett artificiellt intelligent system har förmågan att uträtta uppgifter i komplexa miljöer utan ständig styrning av användaren - och kan bli bättre på uppgiften genom egna erfarenheter. Systemet är självständigt, anpassningsbart och kan dra slutsatser från de egna erfarenheterna.

Det finns många olika undergrupper av AI som till exempel maskininläring, djupinläring och naturlig språkbehandling. (Lycken. H 2019) Forskning har visat att det finns en rad jämställdhetseffekter inom ramen för alla dessa subgrupper som är viktiga att tänka på.

Djupinläring är en undergrupp till maskininläring som består av algoritmer som tillåter mjukvaran att träna sig själv till att utföra uppgifter som till exempel röst och bildigenkänning. Processen består av många lager av neurala nätverk som utsätts för mycket stor mängd av data.

Maskininläring är en undergrupp till AI som innehåller abstrakta statistiska tekniker som gör det möjligt för maskiner att förbättra sina uppgifter med erfarenhet. Kategorin inkluderar djupinläring.

AI är vilken teknik som helst som gör att datorer kan efterlikna mänsklig intelligens, med hjälp av logik, om-då-regler, beslutsträd och maskininläring (inklusive djupinläring).

GENDER BIAS OCH AI

Ett AI system har förmågan att uträtta uppgifter i avancerade miljöer utan att styras av en användare och den kan bli bättre på uppgiften genom egna erfarenheter men för att bygga ett AI system så behövs en problemformulering och datainsamling. I dessa kritiska steg är genusmedvetenhet centralt för att inte bygga in ojämställdhet i systemet.

Bias i allmänhet och gender bias i synnerhet finns närvarande i alla steg i utvecklingen av AI, från stadiet där idén utformas till produkten är färdigställd; i data såväl som i design.

Exempel på frågor som är viktiga att ställa för att identifiera och synliggöra den bias som finns närvarande i processen:

- Vilka problem anses viktiga?
- Vilken forskning anses viktig?
- Vilken riktning ska AI-utvecklingen ha?
- Vilken typ av data är det som används?
- Hur utvecklas och tränas algoritmerna?
- Vem eller vilka systemet är byggt och fungerar bäst för?

Jämställdhetsproblem kan finnas när det gäller textigenkänning, till exempel översättningar som visar på generell maskulin preferens i textigenkänning, stereotyp bildigenkänning som inte förmår att orientera sig i en mindre normativ miljö och så vidare. Även röstigenkänning har problem kopplade till sig. Det har även förekommit exempel på digitala assistenter som skämtar som sexuellt våld.

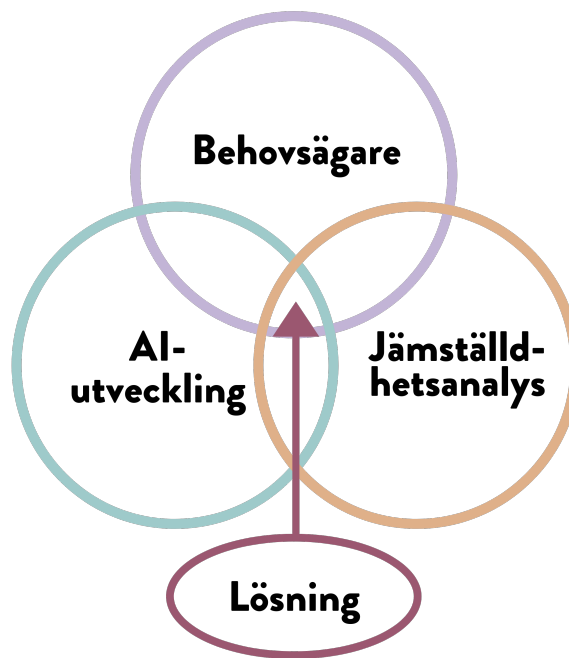
OLIKA TYPER AV BIAS

Det finns olika typer av bias som påverkar de tolkningar och val vi gör:

- **Historisk bias** - genomgripande och djupt inbäddade fördomar som finns i samhället riskeras att reproduceras och förstärkas i datormodeller.
- **Individuella kognitiva snedvridningar** - eftersom algoritmer är en uppsättning regler och logik initialt gjord av människan baseras de oundvikligen på programmerarens antaganden, förväntningar och snedvridningar vilket kan påverka centrala förhållanden som exempelvis hur data kategoriseras.
- **Snedvriden data** - bias in, bias out - Vilken data som används i AI-algoritmer är av enorm betydelse för hur algoritmen fungerar och vilket resultat dess arbete får.
- **Ofullständig eller icke-representativ träningsdata** - Om den data som används för att träna algoritmen är mer representativ för vissa grupper människor än andra, kan förutsägelseerna från modellen också systematiskt vara sämre för icke- eller underrepresentativa grupper.
- **Över - eller underrepresentation i data** - Algoritmer med för mycket eller för lite data, kan leda till snedvridna beslut mot ett visst resultat.

JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERAD AI-UTVECKLING

I framtagandet av ett AI-system är det viktigt att jämställdhetsintegrera processen. Det innebär att jämställdhetsperspektivet ständigt måste vara närvarande på alla nivåer och i alla steg i utvecklingen.

Modell från rapporten Vinnova & Ramboll (2020) AI for gender equality – addressing inequality through AI.

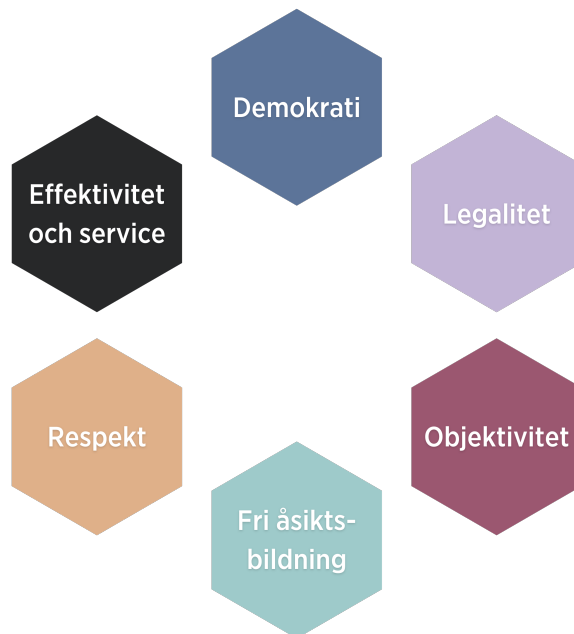
Data representerar samhället och de normer som finns i samhället. Därför är kompetens om jämställdhet, icke-diskriminering och mångfald lika viktig som den tekniska kompetensen när ett AI-system ska utvecklas. All data ska vara representativ för den grupp som berörs av lösningen och heltäckande och precis som det är viktigt att ifrågasätta den data som är närvarande är det också relevant att reflektera om det är någonting som saknas i datasetet som kan påverka resultatet. Genom att testa och övervaka för eventuell bias under processens gång så blir det lättare att upptäcka om lösningens utveckling och användning börjar gå åt fel håll utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

AI-produkten tenderar att bli ett resultat av de som tagit fram systemet därför är det viktigt att undvika risken att återskapa ojämställdhet genom att se till att arbetslaget består av både kvinnor, män och personer med olika bakgrunder. Ett annat sätt att förebygga att återskapa ojämställdhet och ojämlikhet är att reflektera över AI-lösningens konsekvenser för målgrupperna. Finns det personer eller grupper som kan komma att påverkas opropotionerligt mycket av negativa konsekvenser?

AI OCH DEN STATLIGA VÄRDEGRUNDEN

En god förvaltningskultur i staten utgår ifrån den statliga värdegrundens principer. För att fortsätta vara effektiva, rättssäkra och ge god service behöver vi som myndigheter lyckas med digitaliseringsresan och även vår digitaliserade verksamhet behöver vila på den statliga värdegrundens principer.

DEN STATLIGA VÄRDEGRUNDEN

En god förvaltningskultur är de beteenden och förhållningssätt som vilar på den statliga värdegrundens principer. Efterlever alla statsanställda den statliga värdegrundens principer ger det förutsättningar för en effektiv, rättssäker och fungerande förvaltning. Medborgarna ska kunna lita på staten och veta att de får samma bemötande oavsett kön, ras, religion och de övriga diskrimineringsgrunderna.

Så har svensk förvaltning sett ut under en väldigt lång tid och även om vi omprövar oss själva på vägen så är förutsägbarheten viktig. Vi vill veta vilket utfallet blir innan vi ändrar någonting. Vi ska inte överraska eller gå fel väg och även digitaliseringen och AI, som till sin natur har visat sig snabb och föränderlig, måste vila på samma fundament som den traditionella svenska förvaltningen; den statliga värdegrunden.

Principen om demokrati är den statliga värdegrundens portalprincip; den sammanfattar principerna om det goda och det öppna samhället som också är det jämställda samhället där allas röster är lika mycket värda.

Legalitetsprincipen visar på vikten av att alla som arbetar inom statlig förvaltning är styrda av lagar; vi får varken göra mer eller mindre än det som framgår av lagarna som styr oss och när vi gör det ska vi följa principen objektivitet. Vi ska vara opartiska och sakliga och då är det viktigt att den data vi använder är det också. Vi utövar institutionell makt och behöver, även när vi tar hjälp av AI, följa principen om respekt för allas lika värde och säkerställa att alla behandlas lika och som en följd av det främja delaktighet och motverka ojämställdhet och all typ av diskriminering.

Dessutom ska vi vara öppna för granskning så varje människa i vårt samhälle kan se hur vi fattar beslut och på vilka grunder vi fattat beslutet. Transparens ingår i principen fri åsiktsbildning. Principen innebär även att vi ska kunna granskas av tredje part, det gäller även den verksamhet som följer av AI-utvecklingen. Det innebär att den som utvecklar och har ansvar för systemen måste ha en god kännedom om den statliga värdegrunden och redan från början förbereda för transparens och spårbarhet, det kommer bli svårare att finna de finstiltade felen i en automatiserad verksamhet.

Det är viktigt att vi utvecklar digitaliseringen utifrån det fundament som den statliga värdegrunden utgör. De värden vi är vana att kunna lita på som implicita i vår mer analoga verksamhet måste bli explicita och tydliga när vi digitaliserar och automatiserar våra verksamheter. Digitaliserade moment och komponenter av AI kommer inte göra något annat än det vi programmerar dem till att göra.

EXEMPEL: AI OCH JÄMSTÄLLDHET PÅ FÖRSÄKRINGSKASSAN

Under loppet av ett år så fattar Försäkringskassans medarbetare 21 miljoner beslut och gör 50 miljoner utbetalningar vilket är en fjärdedel av statsbudgeten. Varje beslut och möte med den enskilda medborgaren ska vara fri från diskriminering. Myndigheten har börjat se över hur de kan säkerställa att AI-metoder inte resulterar i ojämställda resultat.

Försäkringskassan använder olika digitaliserade lösningar, från automatisering till AI, som ett stöd till handläggare för att bidra till ökad effektivitet och ökad kvalitet. AI-systemens syfte är att göra rekommendationer för att skapa en enhetlighet i beslutsfattanden.

Myndigheten har till viss del en automatiserad handläggning på plats för ersättning invånare kan söka för vård av barn, även kallad VAB. I dessa fall är handläggningen helt uppbyggd på de regelverk som finns kopplade till ersättningen. De automatiserade bedömningarna görs utifrån strukturerad information som att fylla i text i färdiga fält. Som förälder ansöker du online. Om någon information saknas eller inte överensstämmer så går ärendet vidare till en handläggare. Annars får du ett meddelande i din telefon om när du får din utbetalning.

Som exempel pågår ett pilotprojekt inom Försäkringskassan. Där testar myndigheten att använda en AI-applikation som är ett textanalysverktyg. Verktöget letar efter nyckelord i läkarintyg och andra medicinska underlag. Det sammanfattar och kommer med förslag som sedan skickas vidare till handläggare. En utmaning är att det finns en föreställning om att maskiner inte kan göra fel; att användning av digitaliserade metoder automatiskt leder till könsneutralitet, men det beror på vilken data som matas in.

Det finns till exempel en risk att läkarintyg och andra medicinska underlag är präglade av stereotypa föreställningar och det i sin tur återskapas då i AI-systemet. Vi vet att kvinnor och mäns sjukskrivningar skiljer sig åt; de sjukskriver sig för olika diagnoser; de har olika sjukskrivningslängd och kvinnor är i högre grad deltidssjukskrivna. En rapport från Riksrevisionen (2019) visade att kvinnor sjukskrivs längre och oftare än män för samma diagnoser inom psykisk ohälsa trots att arbetsförmågan är densamma. Andra studier har visat på att när kvinnor och män söker vård för samma typer av symptom så är det troligare att kvinnor får en psykisk diagnos och att män får en fysisk.

Vad händer då när det finns gender bias i den här datan som ska användas av ett system som är till synes könsneutralt? Systemet tränas till att bli detsamma och kan fortsätta föreslå beslut baserat på tidigare stereotyp data vilket upprätthåller och förstärker problemet. Försäkringskassan försöker minimera riskerna för att handläggningen ska bli snedvriden genom att utbilda sin personal i jämlikhetsfrågor och hur stereotypa föreställningar kan påverka exempelvis utformningen av ett läkarintyg. Ett AI-system ger bara förslag till beslut och fattar aldrig egna beslut. Det finns det inte heller stöd för i förvaltningslagen.

En tillförlitlig AI kräver rättssäkerhet, robusthet och etiska riktlinjer. Försäkringskassan samlar därför kompetenser från alla områden när de arbetar med AI; jurister, AI-experter och etiska experter. Myndigheten tar även fram etiska riktlinjer som ska gälla för all IT-utveckling. Det måste finnas en transparens där den enskilde kan följa sitt ärende på ett begripligt vis om hen upplever sig diskriminerad. Det är också viktigt att det finns en tjänsteperson som kan utkrävas på ansvar för AI-systemet.

EXEMPEL: DATALABBET

Datalabbet är Ekonomistyrningsverkets (ESV) stora satsning för 2020-2021 och ett exempel på hur AI skulle kunna fungera för att skapa jämställdhet. Systemet hjälper till att skapa hängrännor mellan de stuprör som ofta uppstår för olika politikområden i staten. På så sätt kan horisontella analyser lättare göras och det blir möjligt att dra övergripande slutsatser om jämställdhet över fler verksamhetsområden.

I staten görs miljoner av transaktioner varje år och det produceras en mängd rapporter och annat utredningsmaterial som beskriver orsaker och problem. Den här samlingen med data behandlas och lagras ofta enligt givna procedurer för respektive politikområde; en stuprörsliknande datahantering som tenderar att leda till fragmentering. Detta är en svaghet eftersom olika verksamheter också påverkar varandra och vi kan få svårt att få den överblick över utfallet av den politiska styrningen som vi behöver. Den utmaningen vill Ekonomistyrningsverket bidra till att lösa genom att möjliggöra fler horisontella analyser med hjälp av AI.

Om definitionen av data är tolkningsbara representationer av sakförhållanden i samhället så är det bra för analysarbetet om vi har så mycket data som möjligt för att kunna skapa ny kunskap. Data kan dock inte skapa ny kunskap per automatik utan det kräver stora mått av tänkande och testande. Historiskt så har datainhämtning för kvalificerade analyser därför stoppats ganska snabbt då den mänskliga hjärnan sätter begränsningar för att hantera stora mängder data.

Fördelen med maskiner är att de inte har sådana begränsningar; de kan ta till sig enorma mängder data. Däremot ställer maskiner större krav på att data tvättas, förbinds och integreras. Ett sådant arbete är grunden i idén om öppna data. Innan datan kan producera ny kunskap med hjälp av AI så måste ett stort mått mänskligt arbete läggas på att standardisera, kvalitetssäkra och lagras. I den här processen så finns det en risk att en del aspekter går förlorade, men ju mer data som är öppna, desto mer mångfacetterade och komplexa mönster finns representerade.

AI kan därmed komplettera vår mänskliga hjärna och hjälpa oss att tillgängliggöra data relevant för statlig styrning genom att till exempel automatiskt hitta orsakssamband i stora mängder utredningstexter eller göra kvalificerade prognoser om budgetutfall. Med den grunden kan vi få en översyn av statligt material som vi inte haft tidigare.

Datalabbets huvudsyfte är att främja horisontell och datadriven styrning. Genom att standardisera och tillgängliggöra data från olika statliga verksamheter så kan vi använda den för att se om den politiska styrningen är sammanhållen. Vad säger den? Finns det mål som motverkar varandra? Vad ger det i sin tur för effekt på jämställdheten? Ger viss styrning, som vanligtvis inte tas upp i jämställdhetssammanhang, mer effekt än vad vi tror? Här finns en möjlighet till att fördjupa förståelsen för hur jämställdhet skapas och ta fram relevanta beslutsunderlag för att förbättra styrningen i framtiden, bortom stuprören. På så sätt kan vi ”göra” jämställdhet med hjälp av AI.

EXEMPEL FRÅN STARTA ER AI-RESA

”Starta er AI-resa” är en satsning från Vinnova där både privata och offentliga aktörer kan söka medel för att sjösätta sina projektidéer inom AI. För att beviljas finansiering så måste jämställdhet beaktas. Samhällsrådgivaren Ramboll följer upp hur det gått att integrera jämställdhet i projekten och har även sjösatt en studie om hur AI kan användas för att bidra till de jämställdhetspolitiska målen.

Programmet ”Starta er AI-resa” är en pilotsatsning bestående av 31 projekt som initieras av företag och offentliga aktörer. Satsningen är en del i det regeringsuppdrag som ska påskynda Sveriges innovationsresa mot AI. I Rambolls uppföljning så har det framkommit att det har varit svårt för aktörerna att integrera jämställdhetsperspektivet i sina projekt. Många projekt har inte funderat vidare kring dessa aspekter utöver den initiala reflektionen i projektansökan.

Majoriteten av projekten har reflekterat över könsfördelningen i sammansättningen av projektteamet. Vissa projekt har valt att aidentifiera data. Nackdelen med det är att det är svårt att följa upp vilka som kan påverkas negativt av utvecklingen.

Ett konkret projekt som beviljats medel är en kommun som utvecklat en AI-lösning med automatiserade beslutsstöd för orosanmälningar för barn och ungdomar. AI-lösningen ger förslag till beslut om en utredning bör inledas eller inte.

I det här projektet har EU kommissionens etiska riktlinjer varit vägledande i arbetet (Ethics guidelines for trustworthy AI) tillsammans med den egna Jämställdhetsstrategin som lyfter fram vikten av att jämställdhetsperspektivet appliceras på alla nivåer och i alla steg i processen. Projektet såg risker med inbyggda fördomar i datan och gjorde därför en förstudie där data rensades på personuppgifter, men också andra uppgifter som kan inverka på och snedvrider resultatet som kön och sexuell läggning.

Ett annat exempel är en region som tagit fram en automatisk bedömning av hjärtljud var jämnt fördelat mellan män och kvinnor i olika åldrar. Genom att träna algoritmen på data från både män och kvinnor garanteras att lösningen inte optimeras för en grupp eller kön.

KAN AI GÖRA JÄMSTÄLLDHET?

AI behöver bidra till en hållbar samhällsutveckling. En del i detta innebär att öka jämställdheten. Hur kan AI kan vara ett verktyg som bidrar till att lösa ojämställda problem? Nedan följer en sammanställning av projekt med detta fokus som Vinnova har finansierat.

Grace Health utvecklar en chatbot som hjälper användare att få en bättre förståelse för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, t.ex. angående fertilitet, preventivmedel och andra hygienfrågor. Genom att analysera frågorna som skickas in anonymt så förbättrar chatboten sina svar och kan därmed erbjuda användarna ännu bättre hjälp.

Rikare II utvecklar en AI-prototyp för att säkerställa att jämställdhet blir en del av inlärningsalgoritmer i finansiärers beslut. Syftet med projektet är att skapa en bedömningsalgoritm för bredare finansiering av en jämställd och konkurrenskraftig affärssektor. Genom att använda normkritik undersöker projektet hur AI minska risken för att beslut om finansiering tas på ojämställda grunder.

NoBias är en lösning som hjälper företag och anställda att uttrycka sig mer inkluderande, genom att med hjälp av maskininlärning öka kunskapen om vad som är icke-inkluderande och diskriminerande.

Ceretai utvecklar ett automatiserat verktyg för att identifiera normer och stereotyper inom populärkulturen. Syftet med verktyget är att öka medvetenheten om hur kvinnor och minoriteter framställs i kulturen och underlätta för användarna att göra val av böcker och filmer baserat på deras värderingar.

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**

